

Provhanteringsanvisning till beställningsblankett Laboratoriemedicin, NU-sjukvården

- Beställningsblanketten med tillhörande streckkodsetiketter används tillsammans.
- Patientidentitet, beställare, provtagningsdatum och provtagningsstid fylls alltid i.
- Markera beställda analyser med **tydliga kryss**.
- Till analyser inom samma grupp krävs endast ett **fullt rör**.
- Färgmarkeringen på gruppen anger korkfärg på röret.
- Placera streckkodsetiketten rakt och högst upp på röret enligt figuren.
- Tillägsetiketter (AKUT och/eller BLODSMITTA) placeras högt upp på röret.
Vid AKUT-beställning kryssa även i rutan AKUT på blanketten.
- **Provtagning:** Patientens identitet kontrolleras före provtagning enligt fastställda säkra rutiner (patientdatalagen/PDL (SFS 2008:355) och HSLF-FS 2016:40) varefter provtagningsrören etiketteras och provtas.
- **Rekommenderad rörföljd vid venprovtagning, korkfärg anges:**
Blododlingsflaskor, ljusblå, röd, guldgul, ljusgrön, lila, vit, rosa, grön och mörkblå.
- Fyll rören tills vakuumeffekten upphör (särskilt viktigt när rör med ljusblå kork används). Omedelbart efter att provtagningsröret fyllts skall det vändas 8–10 ggr. Använd blodvagg.
Förvara därefter rören stående.
- Prov och beställningsblankett måste följas åt vid transporten till laboratoriet.

För att alltid förvissa sig om gällande anvisningar, provtagningsanvisningar, referensområde och övrig information, samt även information om andra analyser än de förekommande på Beställningsblanketten, andra remisser, blanketter och övriga hänvisningar.

Gå till Laboratoriemedicins webbplats:

<http://www.nusjukvarden.se/laboratoriemedicin>

Beställningsblankettens framsida

Kemi – centrifugeras inom 2 timmar om inget annat anges

P-Homocystein som ska centrifugeras inom 1 timma.

P-Bilirubin; Dygnsvariation med lägst värden på em. Vid hyperbilirubinemi är variationen utan betydelse.

Ljuskyddas.

fP-Triglycerider; Patienten skall vara fastande från klockan 22 kvällen före provtagningen.

P-Järn; Prov tas före klockan 09.30. Järnmedicin bör vara utsatt 1 dygn före provtagning.

P-Tyroxin, fritt; Vid kontroll av Levaxin-terapi tas prov tidigast 8 timmar efter senaste dos.

P-Folat; Plasma hållbart i 2 dygn i kyl, annars fryses plasman i -20° C.

P-Kobalamin; Plasma hållbart i 3 dygn i kyl, annars fryses plasman i -20° C.

P-Testosteron total; ska tas på morgonen mellan kl 08-10. Ange alltid provtagningsstid!

P-Kortisol; Förutom ”morgonprov” kan prov även tas vid annan tidpunkt. Ange provtagningsstid! För mer information se analyslistan

P-Vankomycin; Prov tas under andra behandlingsdygnet, omedelbart före nästa dos. Ange senaste dos.

Ljusgrön kork 301

Glukos – centrifugeras ej

Ocentrifugerat prov är hållbart i 48 timmar i rumstemperatur.

OBS! Rör med rosa kork (NaFlourid/EDTA/Citrat) ska **INTE** användas till att mäta

P-Glukos på HemoCue-instrumentet.

Rosa kork 310

Lila kork 320

Hematologi – centrifugeras ej

I Blodstatus ingår B-Leukocyter, B-Erytrocyter, B-Hb, B-EVF, B-Trombocyter samt indexen MCV, MCH och MCHC.

B-Celler-diff bör analyseras inom 6 timmar. B-Celler-Neutrofila kan beställas som enskilt prov. Hållbarhet

Venöst blod 8 timmar i rumstemperatur och 36 timmar i kyl. **Kapillärblod** hållbart 24 timmar.

B-SR beställs på samma rör som Blodstatus. Använd EDTA-rör med lila kork 5/4mL. Ej EDTA-rör 7/6mL eller kapillärt EDTA- rör.

Hållbarhet 8 timmar i rumstemperatur och 30 timmar i kyl.

Beställningsblankettens framsida, forts.

HbA1c – centrifugeras ej

Provet tas i EDTA-rör 5/4mL eller kapillärblod. Hållbarhet:1 vecka i kyl

Lila kork 321

Takrolimus – centrifugeras ej

B-Takrolimus; Ange alltid tidpunkt för senaste dos samt tid för provtagning

Lila kork 324

Koagulation

P-PK, kP-PK; Hållbart 24 timmar i rumstemperatur. Plasma är hållbar 2 veckor i frys -20° C. OBS! ska ej förvaras i kyl. Prov bör tas venöst.

Övriga koagulationsprover lämnas till laboratoriet omedelbart, i annat fall centrifugeras provet inom 1 timma på högsta varvtal i 15 minuter och 2/3 av plasman pipetteras av till nytt tomt rör utan tillsats.

Hållbarhet för följande analyser i denna grupp gäller: **Centrifugerad och avhållt plasma**

P-APTT; 1 timma i rumstemperatur från heparinbehandlad patient och 4 timmar från icke heparinbehandlad patient. Plasma är hållbar i 4 veckor i frys -20° C.

P-D-dimer; 4 timmar i rumstemperatur eller i kyl, 1 månad i frys -20° C.

P-Fibrinogen; 6 timmar i rumstemperatur och 1 månad i frys -20° C.

P-Antitrombin; 6 timmar i rumstemperatur, 48 timmar i kyl och 1 månad i frys -20° C.

Ljusblå kork 330

PTH -centrifugeras inom 2 timmar

P-PTH; Plasma är hållbart 3 dygn i kyl.

Vit kork 329

Ca-jon - centrifugeras inom 1 timma

Röret måste fyllas helt. Korken får ej tas av. Provet ska vara på laboratoriet inom 48 timmar.

Guldgul kork 345

PSA mfl - centrifugeras inom 2 timmar om inget annat anges

PSA serum hållbart i 24 timmar i kyl vid längre förvaring, längre förvaring avskiljes serum och fryses i -20°C.

Vid samtidig beställning av Fritt PSA ska serum avpipetteras inom 3 timmar i övrigt samma hållbarhet som PSA.

Alfafetoprotein hållbart 1 vecka i kyl. Därefter avskiljs plasma och fryses.

ACE 1 dygn i kyl. Därefter avskiljs serum och fryses i -20°C

Guldgul kork 340

Litium- Centrifugeras inom 2 timmar

S-Litium; Vid terapikontroll ska provet tas 12 timmar efter senaste dos.

Ange tidpunkt för senaste dos.

Guldgul kork 341

LD- Centrifugeras inom 2 timmar

Efter centrifugering **ska** provet förvaras i rumstemperatur

Guldgul kork 359

Prolaktin mfl- Centrifugeras inom 2 timmar

S-Prolaktin; Prov tas mellan klockan 08:00-09:00 på morgonen efter 20 minuters vila, tidigast 2 timmar efter födointag och/eller uppvaknandet

S-S 100B hållbarhet 8 timmar i rumstemp, 2 dygn i kyla eller 3 månader i -20°C

fS-Gastrin Serum fryses i -20° C inom 4 timmar

Guldgul kork 342

CDT MMA- Centrifugeras inom 2 timmar

S-CDT hållbart 1 vecka i kyla

S-Metylmalonat 3 dygn i kyl därefter 2 månader i -20°C

Guldgul kork 303

Beställningsblankettens framsida, forts.

Läkemedel

Prov för terapikontroll tas före morgondos. Prov för påvisande av ev. toxisk koncentration bör tas nära resorptions-maximum,

vanligen 1 – 2 timmar efter dosintag. Ange senaste dos

S-Digoxin (Lanacrist); Kraftig fysisk aktivitet (t.ex. träningspass, spinning) ger ett falskt för lågt digoxinvärde. VIKTIGT att patienten informeras om föreskriften.

S-Gentamicin; Prov tas under andra behandlingsdygnet, omedelbart före nästa dos.

Övriga beställbara analyser i gruppen:

Röd kork 360

Beställningsblankettens baksida

Protein

Mätningar utförs på serum, dygnsmängd urin (10 mL åtgår) och cerebrospinalvätska (csv) 3 mL. Då proteinanalys beställs på cerebrospinalvätska skall **alltid** ett blodprov (guldgul kork) tas samtidigt. Vid samling av dygnsmängd urin, se anvisningar nedan om *urinsamling*.

Guldgul kork 343

För att adekvat bedömning skall kunna göras krävs att uppgifter om **anamnes och frågeställning** anges i avsett fältet på baksidan samt att uppgifter lämnas/anges i respektive ruta **aktuella analysvar** och **terapi**.

Beställningar görs antingen i fältet *Beställning med specifik frågeställning* eller i fältet *Selektiva beställningar*.

På beställning med specifik frågeställning lämnas svar enligt följande:

Inflammatorisk aktivitet; Kvantifiering av albumin, antitrypsin, orosomukoid, haptoglobin samt utlåtande.

Immunglobuliner; Kvantifiering av IgG, IgA och IgM samt utlåtande.

M-komponent; Kvantifiering av immunglobuliner + visuell bedömning av M-komponent, storlek och typning.

Komplettering med kvantifiering av fria lätta kedjor kan göras.

Hemolys; Kvantifiering av haptoglobin samt utlåtande.

Antitrypsinbrist; Kvantifiering av antitrypsin samt utlåtande.

S-C3, C4; Kvantifiering av komplementfaktor C3 och C4 samt utlåtande.

Selektiva beställningar

Vid selektiv beställning utan frågeställning lämnas endast kvantitativt svar (inget utlåtande från laboratorieläkare).

Urinsamling:

Samlingen påbörjas vid en viss tidpunkt genom att urinblåsan töms. Denna urin kasseras. Glöm inte att notera tiden.

Vid provtagningsperiodens slut töms blåsan. Denna portion skall ingå i mängden. Notera tiden. Om dygnsmängd samlas är det viktigt att blåsan töms exakt efter 24 timmar från start.

Provhantering:

All urinen sparas under samlingstiden i graderad brun plastflaska (2,5 L) utan tillsats. Förvara flaskan kallt under samlingstiden. Urinvolymen mäts, blandas och överförs till ett 6,5 mL vacuumrör. Volym samt tid för start och avslut av urinsamlingen anges på blanketten.

Proteinuri utredning;

Se föreskrift vid urinsamling. Albuminutsöndring/ L, per 24 timmar och i µg/min beräknas samt bedömning görs.

Gul kork 354

Komplettering med kvantifiering av U-IgG kan göras

Bence-Jones proteinuri; Fria lätta kedjor kvantifieras och typas, samt svar på albuminutsöndring anges.

Komplettering

med kvantifiering av U-IgG kan göras.

U-Alb-uts;

För bestämning av U-Albumin-utsöndring kan urin samlas som natturin alternativt som

Gul kork 354

dygnsmängd. Natturin innebär att **all urin** som bildas under natten och den första morgonurinen samlas. Se anvisningar ovan Urinsamling

Beställningsblankettens baksida, forts

Urin Stickprov:

U-Alb/krea index; Prov kan tas antingen som morgonprov eller som stickprov under förmiddagen.

Gul kork 353

Urin teststicka:

U-Teststicka; Prov tas som stickprov. Vacuumrör 6,5 mL vacuumrör

För U-Nitrit bör urinen stått i blåsan 4 timmar.

Lämnas till laboratoriet för analys inom 2 timmar.

U-Cg: 6,5 mL vacuumrör hållbar 72 timmar i kyl, går att frysas. Får ej omfrysas.

Gul kork 355

Csv-Fraktionerade proteiner:

Albumin och IgG kvantifieras, albuminkvot och IgG-index beräknas.

Bedömning av Isoelektrisk fokusering; ev. förekomst av oligoklonala band i csv och serum.

OBS! Tag alltid ett serumrör (guldgul kork) samtidigt.

Gul kork 361

Csv

Minst 3 mL prov tas i 10 mL plaströr av polypropylene med skruvlock och konisk botten.

Om flera rör tas märks rören med patientens namn och personnummer samt rörets nummer i

provtagningsordningen. Lämnas **omedelbart** till laboratoriet. OBS! Glöm inte provtagningsordning och anamnes. Vid best. av Csv-Glukos skall P-Glukos beställas alt. analyseras på avd. samtidigt.

Gul kork 357

Serologi

Dessa prover omfattas av biobankslagen. Provet hållbart 2 veckor efter centrifugering.

Guldgul kork 471

Allergi

I Paneltesterna ingår följande allergen:

Screen Atopi inomhusallergenen: Katt, Hund, Kanin, Häst och Derm. pteronyssinus

Screen Atopi utomhusallergenen: Cladosporium, Timotej, Alternaria, Björk och Gråbo

Panel Mögel: Alternaria, Cladosporium, Candida, Aspergillus och Pencillum

Panel Födoämnen: Äggvita, Mjölk, Vete, Jordnöt, Sojaböna och Torsk

Panel Djur: Katt, Häst, Ko, och Hund (mjäll)

Panel Träd: Alm, Björk, Ek, Lönn och Valnöt

Panel Gräs: Engelskt rajgräs, Hundäxing, Timotej, Ängsgröe och Ängssvingel

Panel Ört: Gråbo, Sodaört, Svartkämpar och Svinmålla

För ytterligare information om vilka allergen som analyseras av Laboratoriemedicin hänvisas till Analyslistan.

Guldgul kork 344

Feces

F-Hb, immunologisk; Inga dietföreskrifter! Prov tas enligt anvisningar i speciell provtagningsburk. Hållbart 7 dygn i rumstemperatur eller kyl.

F-Hb, peroxidase; Patienten informeras om gällande dietföreskrifter inför och under provtagningsperioden! Prov tas enligt anvisningar på speciella testkort. Analyseras inom 2 veckor. Analysen bör inte utföras förrän 48 timmar efter provtagningen.

OBS! Om flera prov tas på samma patient måste alla kuverten vara märkta med streckkodsetikett. Var noggrann med datum på varje prov.

Feces 370

För provtagningsanvisningar, referensområde och övrig information se Laboratoriemedicins webbplats:

<http://www.nusjukvarden.se/laboratoriemedicin>